

CRPD

Kva tyder det, og kva inneber det for oss som jobbar i heradet?

**May Elisabeth Bolstad
Ragnfrid Fykse
Kjetil Nordstrøm**

Kva er CRPD?

CRPD (FN-konvensjon om rettigheitane til personar med nedsett funksjonsevne)

Menneskerettighetsavtale som forpliktar Noreg til å sikre like rettigheter og full deltaking for personar med nedsett funksjonsevne.

Handler om meir enn tilrettelegging – det handler om inkludering i heile samfunnet, på like vilkår.

Vi treng alle!

Kva tyder CRPD i praksis?

Heradet skal tilby tenester, infrastruktur og informasjon som er tilgjengeleg og inkluderande.

Dette gjeld alle sektorar – frå skule og helse til byggesak og kultur.

Treng ikkje innebere store investeringar. Mange grep kan vera effektive og kostnadssparande, særleg med smart bruk av m.a. digitale verktøy.

Meist av alt ei endring av haldning, men og sjølvstøtt praksis

Tilpassing på arbeidsplass

Tilrettelegging

- Krev auke medvit hjå alle i høve aktiv tilrettelegging – ta bort hindringar
- Bruke mikrofon/teleslynge når den finnes
- Spørre
- Sørgje for at digitale høyringar og møter er tilgjengelege, t.d. med underteksting eller enkel språkføring.

Døme på ulike digitale tiltak

Enkle teknologiløysningar

- Gratis tekst-til-tale-program og KI-basert oversetjing kan gjera informasjon lettare tilgjengeleg for dei med språkutfordringar eller lesevanskar.
- Taletenester og KI-verktøy for automatisk opplesing av skjemaer og informasjon.
- KI-drevne hjelpetenester (chatbots med tale/tekst) kan hjelpe innbyggjarar med å finna fram i tenestetilbodet.
- Tilgjengelege nettsider og skjema: Universell utforming av digitale tenester er eit krav – men og eit tiltak som fremjer selvbetening og reduserar trong for manuell oppfølging.

I møte med innbyggjarar

Tilgjengeleg informasjon

- Visuell støtte og lettlest språk i brosjyrer og nettsider
- Videotolk og digitale løysingar: Gjennomføre konsultasjonar med tegnspråktolk eller via universelt utforma videoløysingar.

Husk: Små endringer – stor effekt

- CRPD handler ikke bare om store investeringar. Mange tiltak er enkle og gjev vinst både for brukarar og herad:
 - Inkluder brukarar i utforming av tenester – det gir betre treff og færre feil.
 - Tenk universelt fra start – det er billigare enn å tilpasse i etterkant.

Fig 1 – Kravspesifikasjon

- PBL §1
 - Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene..
- Kravspec
 - «Føremålet med leikeplassen er å skapa ein møteplass for ulike grupper, med leikeapparat for barn i ulike aldra. Leikeplassen skal bidra til aktivitet, meistring, røysleglede og folkehelse. Det skal etablerast benkar og sykkelstativ.»
 - «Parken skal stetta alle myndigheitskrav»

Inkluderande Voss

- Like gøy for alle, og eit klart signal om likeverd og omsorg

CRPD nettverk

Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

 Nasjonal veileder

[Hva er nasjonal veileder?](#) →

- 1 Om veilederen
- 2 Samarbeid og kompetanse
- 3 Personsentrerte og individuelt tilrettelagte tjenester
- 4 Livsfaser- og overganger
- 5 Habilitering og bistand i dagliglivet
- 6 Helseoppfølging
- 7 Familie, pårørende og verge
- 8 Dokumentasjon og taushetsplikt
- 9 Verktøy og nettressurser
- 10 Endringslogg

Søk i nasjonal veileder

1. Om veilederen

2. Samarbeid og kompetanse

Kommunen skal sørge for nok personell med rett kompetanse i helse- og omsorgstjenesten til personer med utviklingshemming

Kommunen skal sørge for tverrfaglig samarbeid

Kommunen og habiliteringstjenesten i spesialisthelsetjenesten skal samarbeide om habilitering

Kommunen skal sørge for at tjenesteyterne har kompetanse på etisk refleksjon

Korleis har me arbeida med veiledaren:

- Veileidar som oppslagsverk
- Kartleggingskjema frå helsedirektoratet
- Sett inn tiltak i rutinar
- Tema i møter
- Påskenett
- Innlegg på fagdag for heile helse og omsorg
- Veileidar og temaside i Compilo

[Temaside om Veileder Gode helse og omsorgstenester til personer med utviklingshemming - Compilo](#)

Oppsummering

- Å jobba i tråd med CRPD handler om å byggja eit lokalsamfunn der alle har like moglegheiter til å delta – og kor heradet framstår som ein moderne, tilgjengeleg og inkluderande aktør.
- Det handlar mellom anna om å flytte folk frå å være mottakaren til å være bidragsytarar.
- Det handlar om auka medvit i alle ledd og delar av forvaltninga. Ein må ha tanken om inkludering og tilgjengelegheit for alle med frå start i alle prosjekt.

Tips og inspirasjon

- <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/crpd/#heading-contentlink-30730>
- [Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming - Helsedirektoratet](#)